HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

דרך ביאתך. לבית אתה קובע מזחה וכשהוא נכנס לביתו רגליה דימינא עייל ברישא נמצא שהימין בכניסה הוא דרך ביאה: **מפנות.** הזרוע והלחיים והקיבה: **זובחי.** שניים משמע: **אדרבה נילף נתינה מתרומה.** ולא תבעי קרא דהא קולא וחומרא לחומרא מקשינן[1]: **הדין עם הטבח.** בפירקין דלעיל וזובחי אורחיה דקרא הוא: **אורחך.** אשר תביא מאורחך אורחך משמע מיעוטא[2] אורחכם לא משמע מיעוטא כולי האי ולא ממעטא חולה לארץ מייה דמשמע כל מקום שיש להם ארץ אבל אורחך משמע המיוחדת לך ולא לעובדי כוכבים: **כי יפול הנופל.** כל שראוי ליפול הימנו ואפילו בשופתות: **בפי נפיות.** שאין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר היס הוא ועוד שאינו בית דירה: **ליתנהו להני תלני.** דאמר רבא דמודי ר' אלעאי בכל הני דהא תניא דפליג ר' אלעאי בבכורה ולא מרבי לה מבקרבם ולא מנכם: **ואמר ר' חנינא מסורא ליתנהו להני תלני.** דרבא דהא תניא דפליג רבי אלעאי במתנות ומדפטר במתנות על כרחך פטר נמי בתרומה דאי ס"ד בתרומה מחייב היכי פטר במתנות אלייתיהו לחיובא מתרומה הוא"ל וגמיר גזירה שוה דנתינה נתינה מסתברא דהא אגמרוה דלחומרא אית לן למידן: **אלא ש"מ בתרומה נמי פטור.** דדייק דגנך והדר יליף מתנות או מתרומה או מראשית הגז בנתינה נתינה (ג): **אי מה.** כיון דמתרומה יליף רבי אלעאי לראשית הגז דאמרן לעיל שותפות דעובד כוכבים נפקא ליה מרישיה דקרא אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא דבפ"ק דקדושין (דף לו:) קי"ל כל מצוה שאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחו"ל דיליף מעבודת כוכבים שהיא חובת הגוף ונוהגת בכל מקום אבל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ: **מנהרבין.** שם מקום: **אין.** ודאי[3]: **והתניא.** בניחותא: **תרומה טובלת.** אוסרת משום טבל דכתיב[4] אשר ירימו בעתידים ליתרם הכתוב מדבר בגלוי הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.): **אין לך בו אלא מראשיו ואילך.** משהופרש ונעשה ראשית הוא שלו אבל מעיקרא[5] אין לו אלא שם אחד דהאי ראשית קרא יתירא הוא וראשית דלעיל סמיך והוה ליה למכתב וגו' לאיך: **מיפה.** זר האוכלה במזיד: **חומש.** בשוגג: **ראשון ושני.** מעשר ראשון ומעשר שני: **אין לך אלא ראשיו.** אין לך נתינה אחרת להפרישו ממנו מדלא כתב ומגו דאתך ש"מ מתנה ראשונה בלבד אתא ראשית לאשמועי:

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:
דברים יח ג

2. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:
דברים כו ב

3. בְּבוֹרִי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ לַיְיָ לָךְ יִהְיֶה כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵלֶנּוּ:
במדבר יח יג

4. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב

5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח

6. כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ:
דברים כב ח

7. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג

8. וְהָבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יָדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו

9. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:
דברים יח ד

10. וְשָׁמַרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלוּהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט
וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ו מהלכות תפילין הל' יב סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' רפט סעיף ב:

טז ב מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' ח טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף לה:

יז ג מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' יד סמג עשין קמב טוש"ע שם סי' שלג סעיף י:

יח ד מיי' פ"ב שם הל' ח סמג עשין קמב:

יט ה מיי' שם הל' ו ע"ש:

כ ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הל' ד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' יד סעיף ה:

כא ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

כב ח ט מיי' פי"ז מהל' רוצח הל' ב סמג עשין עט טוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ג:

כג י מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' טו סמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף יב ופסק דיתן מיכן:

כד כ מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' יח:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' אין ה"נ אלא מאתן זוכחי: (**ב**) רש"י ד"ה אלא ש"מ וכו' בנתינה נתינה או כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי לראשית הגז כדאמרן לעיל למעוטי שותפות דעובד כוכבים דנפקא ליה מרישי' דקרא ה"נ יליף לתרומה מראשית הגז מסיפי' דקרא הס"ד ואח"כ מה"ד אי מה תרומה:

מוסף רש"י

דרך ביאתך. לימין בגולו לבית ולא מימין לצאתו (יומא יא: ובעי"ז מנחות לד.). **הדין עם הטבח.** דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות ומע"פ שאין הבהמה של טבח אלא משל אחרים (לעיל קלב.).

שיטה מקובצת

[1] היכי פטר במתנות נילפינהו לחיובא מתרומה: **[2]** אי מה כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי וכו'. נ"ב נ"א בפירש"י כתיבת יד אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא כיון דאמרת דאי ס"ד בתרומה נמי חייב לילף נתינה נתינה מתרומה מכלל דכל היכא דמצי יליף מתרומה לא שביק תרומה ויליף מראשית הגז אי מה וכו'. ע"כ מצאתי בפי' אחד מרש"י ז"ל כ"י וצ"ע: **[3]** אין ודאי פטור: **[4]** הנאת ראשית הגז היא אכילתה:

[1] א דרך ביאתך מן הימין מעשר אע"ג דכתיב מעשר דגנך דילך אין דשותפות לא [2] כתב רחמנא מעשרותיכם אלא מעשר דגנך למאי אתא למעוטי שותפות דעובד כוכבים מתנות אע"ג דכתב רחמנא ונתן איכא למימר ילף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא [3] כתב רחמנא [1] מאת זובחי הזבח אלא טעמא דכתב רחמנא מאת זובחי הזבח הא לאו הכי הוה אמינא לילף מראשית הגז אדרבה נילף מתרומה אין ה"נ [ג] מאת זובחי הזבח למה לי לכדרבא [ד] דאמר רבא הדין עם הטבח בכורים אע"ג דכתיב [2] ארצך דידך אין דשותפות לא [ה] כתב רחמנא [3] בכורי כל אשר [ו] בארצך אלא ארצך למה לי [ז] למעוטי חוצה לארץ ציצית אע"ג דכתב רחמנא [4] כסותך דידך אין דשותפות לא [ח] כתב רחמנא [5] על כנפי בגדיהם לדורותם ואלא כסותך למה לי לכדרב יהודה [ט] דאמר רב יהודה [ט] טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום מעקה אע"ג דכתב רחמנא [6] לגגך דידך אין דשותפות לא [י] כתב רחמנא [6] כי יפול הנופל ממנו אלא גגך למאי אתא [יא] למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות אמר רב ביבי בר אביי ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת בבכורה ור' אלעאי פוטרה מאי טעמא דר' אלעאי דכתיב [7] בקרך וצאנך והא כתיב [8] בקרכם וצאנכם דכולהו ישראל אמר רב חנינא מסורא ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת במתנות ור' אלעאי פוטר מאי טעמא ילף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא ואי ס"ד בתרומה מיחייב נילף נתינה נתינה מתרומה אלא ש"מ בתרומה נמי פוטר אי מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף מתנות בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר רבי יוסי מנהרביל אין והתניא רבי אלעאי אומר מתנות אין נוהגין אלא בארץ וכן היה [7] רבי אלעאי אומר ראשית הגז אין נוהג אלא בארץ מאי טעמא דר' אלעאי אמר רבא יליף נתינה נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף ראשית הגז בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר ליה אביי אי מה תרומה טובלת אף ראשית הגז טובלת א"ל אמר קרא [9] וראשית גז צאנך תתן לו אין לך בו אלא מראשיתו ואילך אי מה תרומה חייבים עליה מיתה וחומש אף ראשית הגז חייבים עליו מיתה וחומש אמר קרא [10] ומתו בו ויסף עליו עליו ולא על ראשית הגז בו ולא בראשית הגז אי מה תרומה ראשון ושני אחריה אף ראשית הגז ראשון ושני אחריה אמר קרא ראשית אין לך בו אלא ראשית בלבד אי מה תרומה מחדש על הישן לא אף ראשית הגז מחדש על הישן לא אין והתניא [יב] היו לו שתי רחלות גזז והניח גזז והניח שנים ושלשה שנים אין מצטרפות [ג] הא חמש מצטרפות והתניא אין מצטרפות אלא ש"מ הא דר' אלעאי והא דרבנן אי מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור אף ראשית הגז נמי גדל בחיוב חייב בפטור פטור וגבי תרומה מנלן [ו] דתניא [ב] ישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש חייב משהביאה שליש ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרין וכי תימא הכי נמי והתנן הלוקח גז צאן עובד כוכבים פטור מראשית הגז הא צאנו לגזזו חייב מתני' דלא

ברמה מחדש על הישן לא. דכתיב היולא השדה שנה שנה (דברים יד): **היו לו שתי רחלות גזז.** שנה זו והניח: **גזז.** שניה והניח עד שהיו לו חמש גיזזם אין מצטרפות לחגיזם של חמש לאן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מצטרפות.** אם היו לו חמש לאן וגזזו השתים בשנה זו ושלש בשנה שניה להשתא איכא גיזזם של חמש לאן מצטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **והתניא.** אידך דאפילו חמש אין מצטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה.** בהא נמי פליגי רבי אלעאי ורבנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה אין מצטרפות ולרבנן מצטרפות. כל הני קושיאתא לרבי אלעאי: **הגדל בחיוב.** כגון ישראל שלקח שדה מן העובד כוכבים כדמפרש לקמיה: **הגדל בפטור.** ביד עובד כוכבים: **בחיוב.** לאחר שבאו ביד ישראל: **בסוריא.** ארם צובה שכבשה דוד ולא שמיה כבוש ולא חלה בה קדושת הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך אין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלישים שגדלו אצלו טבל בארץ ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעובד כוכבים בה להפקיע מן המעשר [גיטין מז.] והחכמים פוטרין דכיון שהביאה שליש ביד עובד כוכבים כאילו נגמרה כולה בידו דקיימא לן (ר"ה יב: יג.) תבואה בתר שליש אזלא: **וכי תימא הכי נמי.** הגדל ביד עובד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו בא ליד ישראל: **הלוקח גז לאנו של עובד כוכבים.** קודם שגגזזה: **פטור מראשית הגז.** דלאנך בעינן ולא גיזותיך והכא לאו לאנו דישראל הוא: **הא לאנו לגזוז.** לקח ונקה עדרו של עובד כוכבים כשהיא עומדת לגזוז הוא"ל והכל שלו וקרינא ביה לאנך: **חייב.** ואף על פי שגדלו הגיזים אצל עובד כוכבים: